

TARTTUVAT TAUDIT

Tarttuvia tauteja esiintyy hevosilla säännöllisesti kaikkialla Suomessa. Lisääntynyt hevosten liikkuminen (esimerkiksi kilpailu- ja astutusmatkat) sekä kotimaassa että ulkomailla edistää tautien leviämistä hevosten keskuudessa.

Tarttuvat taudit saattavat aiheuttaa pitkiäkin katkoksia valmennus- ja kilpailutoiminnassa, ja näin aiheuttaa suuria menetyksiä sekä hevosenomistajille että raviradoille.

Merkittävimmät tartuntataudit hevosilla ovat hevosinfluenssa, virusabortti, virusarteriitti ja pääntauti. Myös muita tartuntatauteja todetaan Suomessa, mutta niiden merkitys on vähäisempi.

TARTTUVIEN TAUTIEN TORJUNTA

Pyri estämään tartunnan leviäminen eristämällä talli/tallit, joissa sairaita hevosia on. Hevosia ei saa viedä pois tallista eikä uusia hevosia ottaa talliin.

Ota yhteys eläinlääkäriisi. Eläinlääkäriä odotettaessa mittaa kaikkien hevosten lämpö. Selvitä myös hevosten rokotustilanne. Mieti, mistä tartunta olisi voinut tulla. Mahdollisia lähteitä ovat esimerkiksi kilpailumatkat, uudet hevoset ja yhteiskuljetukset.

Huolehdi hyvästä hygieniasta tallissa. Pese kädet huolellisesti välittömästi sairaiden hevosten käsittelyn jälkeen. Järjestä sairaille hevosille oma hoitaja tai hoida ne viimeiseksi.

Sairaita hevosia hoidettaessa tulee käyttää erillistä haalaria ja jalkineita, joita ei käytetä oireettomia hevosia käsiteltäessä. Älä ota talliin ylimääräisiä vierailijoita. Vältä vierailuja muihin talleihin. Vaihda vaatteet ja kengät, jos välttämättä joudut käymään muissa talleissa.

Kerro avoimesti tallisi tilanteesta asianosaisille. Muista että myös täysin terveet hevoset voivat levittää tartuntaa eteenpäin. Tarttuvat taudit ovat yhteinen ongelma ja niiden vastustaminen vaatii kaikelta asianosaisilta yhteistyötä.

TARTTUVIEN TAUTIEN ENNALTAEHKÄISY

Rokota kaikki tallin hevoset säännöllisesti hevosinfluenssaa vastaan. Jos vain osa hevosista on rokotettu, ei rokottamisesta saada parasta mahdollista hyötyä.

Huolehdi tallin ilmastoinnista ja rehujen hyvästä laadusta. Huono talli-ilma rasittaa tarpeettomasti hevosen hengityselimiä ja heikentää hevosen omaa vastustuskykyä tarttuvia tauteja vastaan.

Jos mahdollista, pidä nuoret hevoset erillään kilpahevosista. Nuoret hevoset sairastuvat helpommin ja niiden sairastelu lisää myös vanhempien hevosten riskiä saada tartunta.

Jos kilpailupaikalla valjastat vieraassa tallissa, otat aina tartunta-riskin. Samoin käy, jos otat talliisi vierailevia hevosia yöpymään tai valjastamaan.

Yhteiskuljetukset ovat aina tartuntariski. Jos lainaat kuljetusautoa, kannattaa se aina puhdistaa huolellisesti ja desinfioida.

Seuraa hevosten terveydentilaa tarkasti. Jos sairaus havaitaan ajoissa, on toipumisaika usein huomattavasti

lyhyempi, kuin silloin jos hevosta on rasitettu sairaana. Aamulämmön säännöllinen mittaus on hyvä tapa seurata tilannetta. Tällöin tiedetään jokaisen hevosen oma, yksilöllinen ruumiinlämpö. Muutokset on helpompi huomioda, kun normaalilämpö tiedetään.

HEVOSINFLUENSSA

Hevosinfluenssan aiheuttaja on hevosen influenssavirus. Hevosinfluenssa on erittäin helposti tarttuvaa. Virukset leviävät ilmassa pisaratartuntana hevosten välillä, ja myös oireettomat hevoset voivat levittää tartuntaa.

Hevosinfluenssan ensimmäinen oire on korkea kuume (jopa 41°C). Kuumeen nousua seuraa kuiva yskä ja usein sierainvuotoa (yleensä aluksi kirkasta) sekä jalkojen turvotusta. Oireet ovat voimakkaimmat rokottamattomilla ja nuorilla hevosilla. Rokotetuilla ja vanhemmilla hevosilla oireet ovat yleensä lievemmät tai hevoset eivät sairastu lainkaan.

Rokottamattomat hevoset paranevat yleensä pelkällä levolla 10 päivässä, mikäli jälkitauteja ei esiinny. Rokotetuilla hevosilla tauti on yleensä lievä ja paraneminen nopeampaa. Valitettavasti influenssassa jälkitaudit ovat varsin yleisiä, ja nämä vaativat yleensä eläinlääkärin hoitoa.

Tartunnan leviämisen estämiseksi olisi kaikki tallin hevoset pidettävä eristettynä muista hevosista 10 päivää viimeisen hevosen sairastumisesta. Jos kaikki tallin hevoset on asianmukaisesti rokotettu, riittää 5 päivän eristys viimeisen hevosen sairastumisesta.

Asianmukaisilla rokotuksilla voidaan hevosen sairastuminen usein estää kokonaan, tai ainakin merkittävästi lieventää sairauden oireita. Jotta rokotus tehoaisi hyvin, täytyy kaikki tallin hevoset rokottaa säännöllisesti. Parasta olisi aloittaa rokotukset jo varsana, jolloin suoja kehittyy parhaiten.

Hevoselle annetut rokotukset merkitään ensisijaisesti hevospassiin, joka kulkee hevosen mukana kilpailuissa. Rokotusmerkinnästä täytyy ilmetä rokotuspäivämäärä, käytetyn rokotteen nimi ja eläinlääkärin nimi ja allekirjoitus. Jos hevosella on erillinen rokotuskortti, täytyy kortissa näkyä hevosen virallinen nimi. Eläinlääkäri voi siirtää rokotustiedot myöhemmin rokotuskortista hevospassiin.

Virusabortti

Virusabortin aiheuttaja on hevosen herpesvirus (EHV-1). Virusabortti saattaa aiheuttaa tiineillä tammoilla luomisen, tai varsan syntymisen kuolleena tai erittäin heikkona. Virusabortti aiheuttaa myös yleisesti hengitystieinfektioita etenkin nuorille hevosille. Sairauden kolmas muoto on vakavin, mutta myös harvinaisin, ja se aiheuttaa hevosille hermostollisia oireita, jotka saattavat vaihdella lievistä liikehäiriöistä täydelliseen halvaantumiseen.

Virusabortti tarttuu helposti, ja myös oireettomat hevoset levittävät tartuntaa. Tartunta tapahtuu joko pisaratartuntana tai luoneen tamman jälkeisten, sikiövesien tai kohtueritteiden välityksellä.

Koska virusaborttia esiintyy varsin yleisesti, olisi tiineet tammat hyvä pitää erillään kilpahevosista. Tiineet tammat rokotetaan virusaborttia vastaan 5., 7. ja 9. tiineyskuukaudella. On kuitenkin hyvä pitää mielessä, että rokotus ei anna täydellistä suojaa virusaborttia vastaan.

Virusabortin vuoksi luonut tamma on tartuntavaarallinen luomisen jälkeiseen ensimmäiseen kiimaan saakka. Talli, jossa on ollut virusabortin aiheuttamia luomisia, olisi pidettävä eristettynä ainakin 3 viikkoa viimeisen luomisen jälkeen.

Tärkeää on myös desinfioida luoneen tamman karsina ja kaikki varusteet, mitä tamman hoidossa on käytetty. Jälkeiset ja karsinan kuivikkeet hävitetään joko hautaamalla tai polttamalla.

Virusarteriitti

Virusarteriitin aiheuttaja on hevosen togavirus. Oireena on yleensä kuume, jalkojen ja vatsanaluksen turvotus ja usein myös silmien turvotus ja punotus.

Tauti saattaa aiheuttaa myös luomisia tiineillä tammoilla. Virusarteriitti saattaa myös esiintyä hyvinkin lievin oirein aiheuttaen lähinnä heikentynyttä suorituskykyä ja veriarvojen laskua. Jos hevosta tässä tilanteessa rasitetaan, on jälkitautilien riski suuri, ja toipuminen voi viedä aikaa useita viikkoja, jopa kuukausia.

Tartunta tapahtuu yleisimmin pisaratartuntana hengitysteiden kautta. Sairastunut ori saattaa levittää virusta myös spermassa, usein hyvinkin pitkiä aikoja.

Pääntauti

Pääntaudin aiheuttaja on streptokokkibakteeri (*Streptococcus equi*). Tartunta leviää hevosten välisessä kontaktissa tai varusteiden, karsinarakenteiden tai hoitajan välityksellä. Pääntauti ei ole niin helposti tarttuvaa kuin virustaudit, ja useimmiten vain osa tallin hevosista sairastuu.

Pääntauti saattaa esiintyä hyvin vaihtelevin oirein. Tyypilliset pääntauti-oireet ovat kuume, yskä, märkäinen sierainvuoto sekä pään ja kurkun imusolmukkeiden turpoaminen ja niiden paiseet. Oireet saattavat olla myös hyvin lieviä. Jälkitaudit ovat pääntaudin yhteydessä varsin yleisiä, ja ne saattavat olla hyvinkin vakavia, jopa kuolemaan johtavia.

Jos tallissa on todettu pääntautia, olisi hevoset pidettävä eristettynä 20 päivää sen jälkeen kun viimeisenkin hevosen oireet ovat loppuneet. Jos sairastuneet hevoset on heti eristetty tallin muista hevosista, riittää oireettomien hevosten eristysajaksi 10 päivää.

Pääntautibakteeri säilyy erittäin hyvin ympäristössä jopa 12 kuukauden ajan, joten huolellinen pesu ja desinfiointi pääntautitapauksen jälkeen on hyvin tärkeää.

DESINFIOINTI

Tallin perusteellinen pesu ja desinfiointi on tärkeää aina, kun tallissasi on ollut tarttuvaa tautia. Erityisen tärkeää desinfiointi on pääntaudin jälkeen, koska pääntautibakteeri saattaa elää ympäristössä tartuntakykyisenä jopa vuoden ajan. Myös luomistapauksen jälkeen desinfiointi on aina muistettava.

Ennen desinfiointia talli on pestävä perusteellisesti. Kaikki kuivikkeet poistetaan, ja talli pestään. Perinteinen pesu harjalla on hyvä vaihtoehto. Korkeapainepesurin aiheuttamat roiskeet saattavat levittää taudinaiheuttajaa tehokkaasti talliympäristössä. Matalapainepesuri on tästä syystä parempi vaihtoehto.

Pesu on tärkeää koska desinfiointiaineet eivät tehoa likaisissa paikoissa. Noudata desinfiointiaineen pakkauksessa olevia ohjeita. Anna pintojen kuivua ennen desinfiointia. Sopiva aine tallin desinfiointiin on esim. Virkon S. Muista myös varusteiden pesu ja desinfiointi.